

Olympialaisten jälkeen kilpailtiin myös paralympialaisissa

22.6.2022

Janne Hietamäki

janne.v.hietamaki [a] utu.fi

Digitaalinen kulttuuri

Turun yliopisto

Pekingin talviolympialaisissa vuonna 2022 Suomi voitti kaksi kultamitalia, kaksi hopeamitalia sekä neljä pronssimitalia. Kirkkaimpaan mitaliin ylsivät livo Niskanen 15 kilometrin perinteisellä hiihtotavalla sekä miesten jääkiekkjoukkue Leijonat. Kulta oli Suomelle ensimmäinen olympiajääkiekossa. Suomi saavutti yhtä monta kultamitalia – Matti Suur-Hamari lumilautakrossissa ja Santeri Kiiveri suurpujottelussa – myös paralympialaisissa, jotka käytiin olympialaisten jälkeen. (Olympiakomitea: Peking 2022; Olympiakomitea 13.3.2022). Nämä saavutukset saivat kuitenkin todella vähän mediahuomiota verrattuna olympialaisten kultamitaleihin. Tässä näkökulmatekstissä käsittelenkin paralympialaisten mediahuomiota keskittyen Yleisradion ja Ilta-Sanomien uutisointeihin.

Kuva 1. Paralympiavoittajat Santeri Kiiveri ja Matti Suur-Hamari kultamitaleineen. Lähde: Yle Paralympialaiset 15.3.2022.

Mikä puhutti Pekingissä?

Ennen kisojen alkua mediassa puhuttivat isäntämaa Kiinan ihmisoikeudet. Korona ja sen myötä syntyneet erityisjärjestelyt saivat myöskin palstatilaa lehdistössä. Kolmantena asiana esiin nousivat Kiinan sääolosuhteet kisoissa. Ympäristöä kuormittavaa tekolunta varten tarvittiin monta miljoonaa litraa vettä. Keskustelua herätti myös urheiluasioista vastaavan Suomen tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvisen mahdollinen matka kisapaikalle.

Kuva 2. Pekingin olympialaisten Big Air -areena keskellä vanhaa teollisuusaluetta. Lähde: Helsingin Sanomat 9.2.2022.

Itse kisoissa ja niiden jälkeen suomalaisetkin urheilijat saivat kansainvälistä mediahuomiota. Remi Lindholmin jäätynyt penis nousi otsikoihin useissa maissa – myös niissä, joissa talviurheilu ei ole yleistä. Freestylehiihtäjä Jon Sallisen törmäys kuvaajaan kesken kisan sai myös huomiota maailmalla (Ilta-Sanomat 22.2.2022). Suomessa eniten mediahuomiota saivat menestystä niittäneet hiihtäjät sekä miesten ja naisten kiekkojoukkueet. Menestys kiinnostaa ihmisiä ja saa innostumaan tietyistä lajeista. Suomen osalta menestystä tuli myös paralympialaisissa, mutta kotimaisessa mediassa kisojen puinti jäi esimerkiksi kiekkoileijien mediahuomion taakse.

Paralympialaisten tausta ja mediahuomio yleisesti

Tässä näkökulmatekstissäni keskityn perinteisen median otsikoihin. Käyn läpi, millaisia asioita nostettiin esiin Pekingin talviolympialaisista ja mitä taas talviparalympialaisista sekä sitä, miten uutisointimäärät erosivat toisistaan. Keskityn kahteen Suomen suurimman median eli Yleisradion ja Ilta-Sanomien uutisointeihin.

Olympialaisten ja paralympialaisten medianäkyvyyttä on tutkittu vuosien varrella. Ik Young Changin ja kumppanien tutkimuksessa *One World, One Dream: A Qualitative Comparison of the Newspaper Coverage of the 2008 Olympic and Paralympic Games* (2011) paralympialaisten todettiin jääneen vähälle mediahuomiolle olympiakisoihin verrattuna. Myös uutisoinnin laatu ja sisältö olivat erilaisia. Molemmissa kisoissa kolme teemaa olivat kuitenkin yhteisiä: tulosten raportointi, urheilullisuus sekä eettiset ongelmat. Eroavaisuuksia oli siinä, että olympiakisojen yhteydessä käsiteltyjä aiheita olivat myös politiikka, nationalismi, media sekä talous, joista ei uutisoitu paralympialaisten kontekstissa. Tutkimuksessa oli käyty läpi kanadalaisia lehtiä *The Globe* sekä *Mail* (Chang et al. 2011). Yli kymmenen vuotta sitten julkaistu tutkimus on jo hieman vanha, sillä sittemmin paralympialaisten uutisointi ja medianäkyvyys ovat ainakin Suomessa kehittyneet syrjinnän estämiseksi tehdyn työn seurauksena.

Mutta mitä sisältöjä paralympialaisista sitten nostetaan esiin tulosten lisäksi? Ja mitkä asiat nousevat nyt keskiöön? Tuoreempi tutkimus, vuonna 2020 ilmestynyt Olga Kolotouchkinan ja kumppanien *Disability, Sport, and Television: Media Visibility and Representation of Paralympic Games in News Programs*, tarkastelee paralympialaisten medianäkyvyyden- ja esitysten kehitystä vuoden 2014 Sotshin kisoista Pjongjangin 2018 kisoihin. Tutkimuksen kohteena oli Espanjan kansallinen uutiskanava RTVE. Tutkimus osoitti, että vammaisurheilun näkyvyys on edelleen heikko, vammaisuus esitetään mediassa usein ennakkoluuloisesti ja että paraurheilulajien medianäkyvyys oli itse asiassa vähentynyt. Vuoden 2014 talviparalympialaiset saivat RTVE-kanavalla päivittäistä ruutuaikaa yli 16 minuuttia, mutta vuonna 2018 vain vajaa neljä minuuttia. (Kolotouchkina et al. 2020.)

Medianäkyvyys ja sen määrä on suuressa roolissa vammaisiin kohdistuvia ennakkoluuloja ajatellen. Seuraavaksi tuon esiin, onko vuoden 2022 talviparalympialaisten suomalaisuutisoinnista tehtävissä samoja huomioita kuin mainitsemissani tutkimuksissa.

Paralympialaisten mediaesitykset vuonna 2022

Molemmissa tarkastelemisani verkkomedioissa, Ilta-Sanomissa ja Yleisradiossa, alaotsikkotasolta löytyy osio ”paralympialaiset” – Ilta-Sanomissa ”Uutiset”-otsikon alta ja Ylellä ”Urheilu”-otsikon alta. Silmämääräisesti tarkasteltuna Ylen sivuilla oli enemmän juttuja paralympialaisista kuin Ilta-Sanomilla. Pekingin talviolympialaiset käytiin vuoden 2022 helmikuussa ja paralympialaiset samassa kaupungissa maaliskuussa 2022. Tein suomenkielisessä Googlessa 11.4.2022 haun hakusanalla ”Talviolympialaiset 2022” ja tulokseksi tuli 191000 osumaa. Vastaavasti hakusanalla ”Talviparalympialaiset 2022” osumia tuli vain 2 190 kappaletta. Käytin myös Sanomakonsernin hakupalvelua artikkelien hakemiseen. Asetin hakuehdoiksi vuodesta 2022 eteenpäin julkaistut artikkelit Helsingin Sanomissa sekä Ilta-Sanomissa. Hakusanalla ”olympialaiset” löytyi 1080 tulosta, kun taas ”paralympialaiset” haku tuotti 39 tulosta. Huomionarvoista on, että Venäjä hyökkäsi Ukrainaan heti talviolympialaisten päätyttyä, jolloin median ja maailman huomio keskittyi Ukrainan tilanteeseen jättäen paralympialaiset osaltaan paitsioon. Hakusanoilla ”Venäjän hyökkäys” ja ”Ukraina” tuloksia tuli tuolloin yhteensä 3995 kappaletta. Nostan hakutuloksistani lopulta esiin muutaman keskeisen talviparalympialaisia koskeneen teeman.

Yksi Ilta-Sanomien ykkösuutinen parakisoista oli puolialaston pujottelija. Ranskalainen alppihiihtäjä Manoël Bourdenx suoritti toisen laskunsa alusvaatteissaan. Maaliin tullessaan hän levitti lakanan, jossa oli viesti: ”Jokainen voi unelmoida olympiaurheilijaksi tulemisesta. Olemmeko me vähempiarvoisia?” Tällä ranskalainen viestitti olympialaisten ja paralympialaisten välisestä epätasa-arvosta ja stigmasta, joka liittyy vammaisurheiluun. (Ilta-Sanomat 15.3.2022.) Medianäkyvyyttä hän totisesti tempauksellaan sai. Muita paralympialaisista suomalaisittain esiin nousseita aiheita olivat Santeri Kiiverin sekä Matti Suur-Hamarin kultamitalit, mutta kokonaisuudessaan juttumäärä jäi todella pieneksi. Muutamissa artikkeleissa kerrottiin urheilijoiden vammoista ja matkasta paralympialaisiin.

Kuva 3. Manoël Bourdenx protestilaskunsa jälkeen. Lähde: Ilta-Sanomat 15.3.2022.

Ilta-Sanomien isoimmat uutiset olympialaisista koskivat Leijonia ja heidän saavuttamaansa kultamitalia. Kamila Valievan doping-tapaus nousi myös otsikoihin. Juttumäärä oli kaiken kaikkiaan merkittävästi suurempi kuin paralympialaisten. Ylellä taas paralympialaisia koskevien juttujen määrä oli huomattavasti suurempi kuin Ilta-Sanomilla.

Kuten Young Changin ja kumppaneiden tutkimuksessakin, myös suomalaisten medioiden kohdalla juttujen määrä ja laatu olympia- ja paralympiakisojen välillä erosivat toisistaan.

Samankaltaisuuttakin löytyi sisällöissä, jotka perustuivat urheilutuloksiin, henkilökuviin ja kisoja ympäröineeseen politiikkaan. Kisojen isäntämaa Kiina sai osakseen paljon kritiikkiä ihmisoikeuksien laiminlyönnistä, mikä näkyi molempien kisojen uutisoinnissa.

Suurimmat eroavaisuudet kisojen välillä liittyvätkin juttujen määrään. Sisällössäkkin oli eroja, sillä Leijonien historiallinen kultamitali kirvoitti toimittajia uutisoimaan kaikesta mahdollisesta aiheeseen liittyvästä: yksittäisistä pelaajista, Olympiastadionin kultajuhlista ja oikeastaan kaikesta siitä, mitä Pekingissä ja kotimatalla takaisin Suomeen tapahtui. Kultamitaleita juhlineet paralympiasankaritkin saivat juhlansa – eivät tosin Helsingin olympiastadionilla, vaan Lappeenrannan Kansalaistorilla (Yle Paralympialaiset 15.3.2022). Niskasten sisarusten Kertun ja livon olympiamenestystä juhlittiin myös hillityimmässä paikassa, kun kansanjuhlaa vietettiin Vieremällä Einarin puistossa (Yle 22.2.2022).

Kuva 4. Leijonien kultajuhlien tv-lähetys sai osakseen kritiikkiä. Lähde: Helsingin Sanomat 22.2.2022.

Pasila, Porilaisten marssi!

Urheiluyhteisössä ärtymystä herätti vuonna 2018 Ylen päätös olla soittamatta porilaisten marssia Matti Suur-Hamarin paralympiavoiton kunniaksi. ”Koska kyseessä ei ole olleet olympialaiset on todettu, että myös paralympialaiset on rajattu tämän perinteen ulkopuolelle”, sanoi Yle Urheilun päällikkö Panu Pokkinen Ilta-Sanomien artikkelissa neljä vuotta sitten (Ilta-Sanomat 12.3.2018). Miten sitten vuonna 2022? Paralympiakultamitalien kunniaksi ei edelleenkään soitettu porilaisten marssia, mutta Finlandia-hymni sentään soi. Eteenpäin on siis menty?

Lähteet

Chang, Ik Young, Jane Crossman , Jane Taylor & Diane Walker. 2011. ”One world, one dream: A qualitative comparison of the newspaper coverage of the 2008 Olympic and Paralympic Games.” International Journal of Sport Communication 4 (1): 26–49. <https://www.researchgate.net/>

Helsingin Sanomat 9.2.2022. ”Olympialaisten Big Air kilpaillaan Pekingissä ”dystooppisessa” maisemassa: ”Ihmeellinen arena ja iso hyppyri on aivan hullu”. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000008599456.html>

Helsingin Sanomat 22.2.2022. Määttänen, Juuso. ”Leijonien kultajuhlan tv-lähetys oli hämmentävän epäonnistunut speaktaakkeli ja sai ymmärtämään, miten poikkeuksellista työtä Yle tekee”. <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000008633175.html>

Ilta-Sanomat 15.3.2022. Oivio, Janne. ”Puolialasti rinnettä alas – paralympialaiset huipentuivat paljastavaan protestiin”. <https://www.is.fi/urheilu/art-2000008682625.html>

Ilta-Sanomat 22.2.2022. Siikarla, Siiri. 2022. ”Remi Lindholmin, 24, jäänyt penis puhuttaa yhä ympäri maailmaa – brittilehti kaivoi esiin vähäpukeiset somekuvat”. <https://www.is.fi/olympialaiset/art-2000008633022.html>

Ilta-Sanomat 12.3.2018. Soininen, Maisa. ”Lukijat pitivät Ylen päätöstä ”häpeällisenä” – tv-pomo selittää miksei Porilaisten marssia kuultu paralympiavoiton jälkeen”. <https://www.is.fi/muutlajit/art-2000005600873.html>

Kolotouchkina, Olga, Carmen Llorente-Barroso, María Luisa García-Guardia & Juan Pavón. 2020. ”Disability, Sport, and Television: Media Visibility and Representation of Paralympic Games in News Programs.” *Sustainability* 13 (1): 256. <https://doi.org/10.3390/su13010256>

Olympiakomitea. ”Peking 2022.” <https://www.olympiakomitea.fi/huippu-urheilu/kisat/olympialaiset/peking-2022/>

Olympiakomitea 13.3.2022. ”Pieni joukkue, iso onnistuminen – Suomelle paras tulos talviparalympialaisista 20 vuoteen”. <https://www.olympiakomitea.fi/2022/03/13/pieni-joukkue-iso-onnistuminen-suomelle-paras-tulos-talviparalympialaisista-20-vuoteen/>

Yle 22.2.2022. Huttunen Karina, Panu Vatanen & Keijo Salonkangas. ”Kerttu ja Iivo Niskasen kansanjuhlassa 3000 juhlijaa Vieremällä – katso juhlatunnelmat tallenteelta”, <https://yle.fi/urheilu/3-12329285>

Yle Paralympialaiset 15.3.2022. Pesu, Ilona. ”Paralympiavoittajat Santeri Kiiveri ja Matti Suur-Hamari palkitaan Etelä-Karjalassa – yhteinen kansanjuhla ensi viikon lauantaina”, <https://yle.fi/uutiset/3-12360164>